

ΓΡΑΦΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΓΙΟΧΑΝΕΣΜΠΟΥΡΓΚ

ΣΥΝΤΟΜΟ ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

για την ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΜΟΖΑΜΒΙΚΗΣ

και τις ΔΙΜΕΡΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ & ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

Γενικά Στοιχεία για την Οικονομία της Μοζαμβίκης

Μετά την διακήρυξη της ανεξαρτησίας της, από την Πορτογαλία το 1975, ακολούθησε στη Μοζαμβίκη ένας εμφύλιος πόλεμος που διήρκησε 16 χρόνια. Το 1992 υπεγράφη Ειρηνευτική Συμφωνία ανάμεσα στο "Μέτωπο Απελευθέρωσης της Μοζαμβίκης-FRELIMO", που είναι στην εξουσία αδιάλειπτα από το 1975, και στο επαναστατικό κίνημα "Εθνική Αντίσταση Μοζαμβίκης-RENAMO". Μετά την υπογραφή της Συμφωνίας, η Μοζαμβίκη έγινε αποδέκτης σημαντικών ποσών διεθνούς αναπτυξιακής βοήθειας, ενώ έλαβαν χώρα και διεθνείς πρωτοβουλίες ελάφρυνσης του συνολικού χρέους της χώρας καθώς και προγράμματα κοινής βοήθειας δωρητών, τόσο από άποψη όγκου βοήθειας όσο και από άποψη αριθμού συνεργαζόμενων οργανισμών/φορέων. Τον Οκτώβριο του 2013, μετά από σειρά ένοπλων συγκρούσεων, το κίνημα "RENAMO" ανακοίνωσε ότι αποσύρεται από τη Ειρηνευτική Συμφωνία. Παρά την υπογραφή νέας Συμφωνίας (Σεπτέμβριος 2014), οι συγκρούσεις συνεχίστηκαν και σημαντικός αριθμός πολιτών, για να αποφύγει τις εχθροπραξίες, κατέφυγε στο γειτονικό Μαλάουι.

Πριν την έναρξη των τελευταίων εχθροπραξιών, η οικονομία της Μοζαμβίκης χαρακτηριζόταν ως μία από τις πλέον δυναμικές της αφρικανικής ηπείρου, με υψηλό ρυθμό ανάπτυξης ΑΕΠ (7%). Η οικονομία της Μοζαμβίκης στηρίζεται κυρίως σε έργα μεγάλης κλίμακας στις βιομηχανίες αλουμινίου, εξόρυξης και ενέργειας. Ωστόσο παρά τους υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης της τελευταίας δεκαετίας η δημιουργία μονάδων εντάσεως κεφαλαίου στη Μοζαμβίκη δεν οδήγησε ούτε σε δημιουργία νέων θέσεων εργασίας (ειδικά έναντι του αυξανόμενου πληθυσμού νέων) ούτε και σε σημαντική μείωση της φτώχειας, με συνέπεια η Μοζαμβίκη να παραμένει μία από τις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες του κόσμου (με πληθυσμό 29,8 εκ., κατά κεφαλή ΑΕΠ \$ 637 δολ., πολύ χαμηλότερου του μέσου όρου των Αφρικανικών χωρών).

Οι βασικές κινητήριες δυνάμεις της ανάπτυξης της Μοζαμβίκης είναι οι άμεσες ξένες επενδύσεις/ΑΞΕ (οι οποίες επικεντρώνονται κυρίως στον τομέα εξόρυξης) και οι δημόσιες δαπάνες. Οι ταχύτερα αναπτυσσόμενοι τομείς είναι της εξόρυξης ορυκτού πλούτου (ανακάλυψη νέων κοιτασμάτων φυσικού αερίου, άνθρακα και άλλων πολύτιμων ορυκτών), ο κατασκευαστικός τομέας, οι υπηρεσίες (χρηματοπιστωτικός τομέας) και οι μεταφορές/συγκοινωνίες, σε άμεση συνάρτηση με την ανάπτυξη υποδομών και έργων μεγάλης κλίμακας (γνωστών και ως "mega-projects"). Ο γεωργικός τομέας, ο οποίος απασχολεί το 70% περίπου του πληθυσμού, δεν εμφανίζει ωστόσο τον ίδιο οικονομικό δυναμισμό. Η γεωργία και η ελαφρά βιομηχανία μπορούν ωστόσο να συνεισφέρουν στην οικονομική ανάπτυξη εάν μπορέσουν και ξεπεραστούν οι διαρθρωτικές τους αδυναμίες. Σημαντική επίσης οικονομική συνεισφορά διαδραματίζει και η διακίνηση εμπορευμάτων από και προς το εσωτερικό της αφρικανικής ηπείρου.

Τα φορολογικά έσοδα καλύπτουν το 60% περίπου του ετήσιου προϋπολογισμού της χώρας, τα οποία όμως αντλούνται από περιορισμένη φορολογική βάση, οπότε η διεύρυνση της φορολογικής βάσης θεωρείται επιτακτική, ενώ τα μεγάλα έργα ανάπτυξης υποδομών τυγχάνουν ειδικής φορολογικής μεταχείρισης. Η ανεπάρκεια του ανθρώπινου δυναμικού και των υφιστάμενων βασικών υποδομών της χώρας αποτελούν σημαντικά εμπόδια κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης. Παράλληλα, η εξωτερική βοήθεια που δίνεται στη Μοζαμβίκη μειώνεται σταδιακά, ενώ η αύξηση του εξωτερικού χρέους (για χρηματοδότηση του προγράμματος δημοσίων επενδύσεων, ιδιαίτερα υπό μη ευνοϊκούς όρους δανεισμού) δημιουργεί ισχυρές πιέσεις για μέγιστη αποδοτικότητα των δημόσιων επενδύσεων.

Για τις δημόσιες επενδύσεις στη Μοζαμβίκη, ώστε να αποδώσουν τα αναμενόμενα, θα πρέπει να υπάρξει περισσότερη διαφάνεια κατά τη διαμόρφωση των επενδυτικών προτεραιοτήτων, να υπάρξει διασφάλιση της αποδοτικότητάς τους και υπέρβαση των αδυναμιών σχεδιασμού, αξιολόγησης, υλοποίησης και παρακολούθησής τους.

Τα πιθανά προβλήματα όσον αφορά στην αναπτυξιακή προοπτική της Μοζαμβίκης έχουν να κάνουν κυρίως με τις έντονες διακυμάνσεις των τιμών των πρώτων υλών και βασικών αγαθών και την πολιτική αβεβαιότητα. Η διατήρηση πολιτικής σταθερότητας θεωρείται ζωτικής σημασίας, ώστε η χώρα να συνεχίσει να προσελκύει άμεσες ξένες επενδύσεις για ανάπτυξη υποδομών και ανθρώπινου δυναμικού (θέσεις εργασίας). Οι διεθνείς οίκοι αξιολόγησης εμφανίζονται αρκετά επιφυλακτικοί σχετικά με την πιστοληπτική ικανότητα της χώρας (Moody's: B1 stable, S&P: B stable, Fitch: B+ stable). Αυτή η στάση ενισχύεται και από χαμηλή κατάταξη που έχει η Μοζαμβίκη όσον αφορά στην ανταγωνιστικότητάς της, η οποία τόσο το 2015 όσο και το 2016 διατηρήθηκε στην 133^η θέση, μία από τις χαμηλότερες παγκοσμίως (ανάμεσα σε 140 χώρες).

Πίνακας Βασικών Οικονομικών Μεγεθών

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Πληθυσμός (σε εκατ.)	24,6	25,2	25,8	26,5	27,1	27,8
ΑΕΠ κατά κεφαλή (σε \$)	539	596	607	662	621	668
ΑΕΠ (σε δισ. \$)	13,3	15	15,7	16,5	16,9	18,6
Μεταβολή ΑΕΠ	7,4%	7,1%	7,3%	7,4%	6,8%	7,8%
Δημόσιο Χρέος (ως ποσοστό επί του ΑΕΠ)	37,5%	41,1%	46,9%	50%	54%	54,8%
Δημόσιο Έλλειμμα (ως ποσοστό επί του ΑΕΠ)	4,8%	3,9%	2,7%	10%	7,4%	6,8%
Πληθωρισμός	11,2%	2,6%	4,3%	2,6%	3,9%	4,6%
Εξαγωγές (σε δισ. \$)	3,1	3,9	4,1	4,5	5,0	5,4
Εισαγωγές (σε δισ. \$)	5,4	7,9	8,2	8,8	9,3	10,0
Εμπορικό ισοζύγιο (σε δισ. \$)	-2,3	-4,0	-4,1	-4,3	-4,3	-4,6
Ανεργία	22,6%	22,7%	22,3%	22,2%	22,8%	22,5%
Συναλλαγματική ισοτιμία: 1 \$ = 70,9 Metical-MZN , 1 € = 74,7 Metical-MZN						

Πηγή: FocusEconomics. Επεξεργασία Γραφείο ΟΕΥ Γιοχάνεσμπουργκ

Διμερείς Οικονομικές Σχέσεις Ελλάδας-Μοζαμβίκης

Εμπορικές συναλλαγές

Όπως σημειώνεται στον παρακάτω πίνακα, οι διμερείς εμπορικές ροές την περίοδο 2010-2016, παρουσίασαν τα παρακάτω ιδιαίτερα χαρακτηριστικά:

- οι ελληνικές εξαγωγές προς τη Μοζαμβίκη, για το χρονικό διάστημα 2010-2016 βαίνουν σταδιακά μειούμενες (εκτός του 2014 όπου σημείωσαν μια προσωρινή ανάκαμψη άνω του € 1 εκατ.). Αυτό οφείλεται στη μείωση του όγκου των εξαγωγών λιπασμάτων (κωδικοί ΣΟ '3105' και '3102') όπου από συνολικές εξαγωγές € 10 εκατ. το 2010, τα επόμενα έτη δεν εμφανίζονται καθόλου. Μόνο το 2014 οι ελληνικές εξαγωγές υπερέβησαν το € 1 εκατ. (€ 1,9 εκατ.), εκ των οποίων € 1,5 εκατ. αφορούσε 'σύρματα και καλώδια' (ΣΟ '8544') .
- οι ελληνικές εισαγωγές από τη Μοζαμβίκη κυριαρχούνται από την εισαγωγή συγκεκριμένου προϊόντος (κωδικός ΣΟ '7601' - αργίλιο σε ακατέργαστη μορφή), όπου οι εισαγωγές του διαμορφώθηκαν ως εξής: 2010: € 36,8 εκατ., 2011: € 30,5 εκατ., 2012: € 15 εκατ., 2013: € 16,8 εκατ., 2014: € 41,6 εκατ., 2015: € 24,2 εκατ.). Ωστόσο το 2016 το ανωτέρω προϊόν δεν καταγράφεται καθόλου. Άλλο σημαντικό εισαγωγίμο προϊόν είναι 'ακατέργαστα καπνά' (ΣΟ '2401'): 2010: € 3,2 εκατ., 2011: € 672 χιλ., 2012: € 0., 2013: € 171 χιλ., 2014: € 1 εκατ., 2015: € 4,5 εκατ., 2016: € 3,4 εκατ.
- το εμπορικό ισοζύγιο, για την υπό εξέταση χρονική περίοδο είναι ελλειμματικό για την Ελλάδα, με έντονες διακυμάνσεις από έτος σε έτος, απόρροια του ειδικού βάρους που είχε η μείωση των ελληνικών εξαγωγών λιπασμάτων (απώλεια μεριδίου αγοράς λιπασμάτων Μοζαμβίκης)
- ο συνολικός όγκος εμπορίου μεταξύ των δύο χωρών επηρεάζεται από δύο κυρίως προϊόντα: λιπάσματα (όσον αφορά τις ελληνικές εξαγωγές) και αργίλιου (όσον αφορά τις ελληνικές

εισαγωγές από Μοζαμβίκη). Το 2016 ελλείπει εμπορικών ανταλλαγών των δύο προαναφερθέντων προϊόντων, ο όγκος διμερούς εμπορίου κατακρημνίσθηκε (από € 50,4 εκατ. το 2010 σε μόλις € 4,7 εκατ. το 2016).

Πίνακας διμερών εμπορικών ανταλλαγών Ελλάδος-Μοζαμβίκης

Έτη	Εισαγωγές στην Ελλάδα (αξία σε €)	Εξαγωγές από την Ελλάδα (αξία σε €)	Εμπορικό Ισοζύγιο (αξία σε €)	Όγκος Εμπορίου (αξία σε €)
2010	40.130.211	10.343.061	-29.787.150	50.473.272
2011	31.297.240	5.052.166	-26.245.074	36.349.406
2012	15.058.363	854.114	-14.204.249	15.912.477
2013	17.334.360	435.798	-16.898.562	17.770.158
2014	43.647.889	1.910.461	-41.737.428	45.558.350
2015	29.635.972	444.855	-29.191.117	30.080.827
2016	4.302.461	482.379	-3.820.082	4.784.840

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή. Επεξεργασία Γραφείο ΟΕΥ Γιοχάνεσμπουργκ

Όσον αφορά στις πρόσφατες διμερείς εμπορικές ροές εισαγωγών και εξαγωγών για το 2016, παραθέτουμε κατωτέρω ενδεικτικούς πίνακες προϊόντων (σε 4ψήφιο κωδικό Συνδυασμένης Ονοματολογίας/CN):

Δασμ/κή κατηγορία	Εισαγωγές Ελλάδος από Μοζαμβίκη το 2016	Αξία σε €
'2401'	Καπνά ακατέργαστα	3.409.250
'1207'	Σπέρματα και ελαιώδεις καρποί	794.367
'0801'	Καρύδια κοκοφοινίκων	94.361
'8517'	Ηλεκτρικές συσκευές για την ενσύρματη τηλεφωνία ή τηλεγραφία	4.483
	Σύνολο:	4.302.461

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή. Επεξεργασία Γραφείο ΟΕΥ Γιοχάνεσμπουργκ

Δασμ/κή κατηγορία	Εξαγωγές Ελλάδος στη Μοζαμβίκη το 2016	Αξία σε €
'7210'	Πλατέα προϊόντα έλασης από σίδηρο ή από όχι σε κράμα χάλυβα	423.784
'6204'	Κουστούμια-ταγιέρ, σύνολα, ζακέτες, φορέματα, φούστες, για γυναίκες	16.049
'7117'	Απομιμήσεις κοσμημάτων	7.770
'8483'	Άξονες μετάδοσης της κίνηση και στρόφαλοι.	7.114
'8309'	Πώματα φιαλών, βιδωτά	6.481
'8429'	Ισοπεδωτήρες καθώς και ομαλυντήρες χώματος και δρόμων	5.000
'6206'	Μπλούζες και μπλούζες-πουκάμισα σεμιζιέ, για γυναίκες	3.712
'0206'	Παραπροϊόντα σφαγίων βοοειδών, χοιροειδών	3.639
'8467'	Εργαλεία χειρωνακτικού χειρισμού	3.145
'2836'	Ανθρακικά, υπεροξοανθρακικά υπερανθρακικά	2.093
'8409'	Μέρη για εμβολοφόρους κινητήρες εσωτερικής καύσης	1.100
'5407'	Υφάσματα από νήματα από συνθετικές ίνες	715
'3304'	Προϊόντα ομορφιάς ή μακιγιάζ	652
'4905'	Χαρτογραφικά τεχνουργήματα κάθε είδους	605
'8711'	Μοτοσυκλέτες και ποδήλατα	500
'2402'	Πούρα	20
	Σύνολο:	482.379

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή. Επεξεργασία Γραφείο ΟΕΥ Γιοχάνεσμπουργκ